

नेपाल सरकार

तथा

गणतन्त्र भारत सरकार

बीच

आयमा लाग्ने करहरूका सम्बन्धमा
द्वैध कराधान मुक्ति तथा वित्तीय छल निरोधका लागि
सम्पन्न
सम्झौता

नेपाल सरकार र गणतन्त्र भारत सरकार आयमा लाग्ने करहरूका सम्बन्धमा द्वैध कराधान मुक्ति तथा वित्तीय छल निरोधका लागि र दुई देशहरूका बीचमा आर्थिक सहयोग प्रबर्द्धन गर्ने उद्देश्यले सम्झौता गर्न इच्छुक हुँदै देहाय बमोजिम गर्न सहमत भएका छन् :

धारा १

समेटिएका व्यक्तिहरू

यो सम्झौता संविदाकारी राष्ट्रहरू मध्ये एक वा दुवै राष्ट्रहरूका बासिन्दाहरूलाई लागू हुनेछ ।

धारा २

समेटिएका करहरू

१. यो सम्झौता कुनै एक संविदाकारी राष्ट्र वा यसको राजनैतिक उपविभाजन वा स्थानीय अधिकारीहरूको तर्फबाट जुनसुकै तरिकाबाट लगाइएको भए तापनि आयमा लाग्ने करहरूमा लागू हुनेछ ।
२. कूल आय वा आयका तत्वहरूमा लगाइएका सम्पूर्ण करहरू, चल वा अचल सम्पत्तिको बेच विखनबाट प्राप्त लाभमा लगाइएको कर र संस्थापनले भुक्तानी गर्ने ज्याला वा पारिश्रमिकको कुल रकममा लगाइएको करबाट प्राप्त लाभ तथा आयमा लगाइएको कर समेतलाई आयमा लाग्ने कर मानिनेछ ।
३. खास गरी यो सम्झौता लागू हुने विद्यमान करहरू देहाय बमोजिम छन् :-
 - (क) नेपालको हकमा :-

आयकर ऐन, २०५८ (सन् २००२) अन्तर्गत लगाइएको आयकर;
(यसपछि “नेपाली कर” भनिएको)
 - (ख) भारतको हकमा :-

आयकर र त्यसमा लगाईएको कुनै उपशुल्क (सरचार्ज)

(यसपछि “भारतीय कर” भनिएको)

४. यो सम्झौता विद्यमान करहरूका अतिरिक्त वा तिनीहरूको वदलामा यो सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको मिति पश्चात लगाइएका कुनै समान वा मूलभूत रूपमा उस्तै करहरूका हकमा समेत लागू हुनेछ । संविदाकारी राष्ट्रहरूको सक्षम अधिकारीहरूले आ-आफ्ना कर सम्बन्धी कानूनहरूमा गरिएका मूलभूत परिवर्तनहरूको जानकारी एक अर्कालाई दिनेछन् ।

धारा ३

सामान्य परिभाषाहरू

१. प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा, यस सम्झौताको प्रयोजनको लागि :-
- (क) “नेपाल” भन्नाले नेपालको भूभाग सम्झनुपर्छ ।
 - (ख) “भारत” भन्नाले गणतन्त्र भारत सम्झनु पर्छ र यसले, भारतको भूभाग, प्रादेशिक समून्द्र, तिनीहरू माथिको हवाई क्षेत्र, अन्य कुनै सामुन्द्रिक क्षेत्र, जसमा भारतले संयुक्त राष्ट्र संघीय सामुन्द्रिक कानून, अन्तराष्ट्रिय कानून तथा भारतीय कानूनका व्यवस्थाहरू बमोजिम सार्वभौम अधिकार तथा क्षेत्राधिकारको प्रयोग गर्छ, ।
 - (ग) “व्यक्ति” भन्नाले कर प्रयोजनहरूका लागि कुनै संस्थाको रूपमा व्यवहार गरिने कुनै व्यक्ति, कम्पनी तथा व्यक्तिहरूको अन्य कुनै निकाय सम्झनुपर्छ र सो शब्दले एउटा संविदाकारी राष्ट्र तथा त्यस्को कुनै राजनैतिक भुभाग वा स्थानीय निकाय समेतलाई जनाउनेछ ।
 - (घ) “कम्पनी” भन्नाले कर प्रयोजनहरूका लागि संगठित संस्थाको रूपमा व्यवहार गरिने कुनै संगठित संस्था वा निकाय सम्झनुपर्छ ।
 - (ङ) “एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठान” र “अर्को संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठान” भन्नाले क्रमशः एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दाबाट सञ्चालित प्रतिष्ठान र अर्को संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दाबाट सञ्चालित प्रतिष्ठान सम्झनुपर्छ ।
 - (च) “अन्तराष्ट्रिय आवत जावत” भन्नाले अर्को संविदाकारी राष्ट्रका स्थानहरू बीच मात्र कुनै पानीजहाज वा हवाईजहाज सञ्चालन गरिएकोमा वाहेक

एउटा संविदाकारी राष्ट्रको कुनै प्रतिष्ठानबाट संचालित पानीजहाज वा हवाईजहाजबाट गरिने कुनै यातायात सम्झनुपर्छ ।

(छ) “सक्षम अधिकारी” भन्नाले

- १) नेपालको हकमा, अर्थ मन्त्री वा निजको अख्तियार प्राप्त प्रतिनिधि सम्झनुपर्छ ।
- २) भारतको हकमा, अर्थ मन्त्री, भारत सरकार वा निजको अख्तियार प्राप्त प्रतिनिधि सम्झनुपर्छ ।

(ज) “नागरिक” भन्नाले

- १) एउटा संविदाकारी राष्ट्रको राष्ट्रियता धारण गरेको कुनै व्यक्ति;
- २) एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा बहाल रहेका कानून अन्तर्गत सो हैसियतमा प्राप्त कुनै कानूनी व्यक्ति, साभेदारी वा संस्था सम्झनुपर्छ ।

(झ) “एउटा संविदाकारी राष्ट्र” र “अर्को संविदाकारी राष्ट्र” भन्नाले सन्दर्भ अनुसार नेपाल वा भारत सम्झनुपर्छ ।

(ञ) “कर” भन्नाले प्रसंग अनुसार नेपाल वा भारतीय करलाई जनाउनेछ, तर यस सम्झौताभित्र पर्ने करहरूका सम्बन्धमा गर्न नहुने काम गरेबापत वा गर्नुपर्ने काम नगरेबापत तिर्नुपर्ने रकम वा यी करहरूका सम्बन्धमा लागेको जरिवाना समावेश हुनेछैन ।

(ट) “आय वर्ष” भन्नाले :

(अ) नेपालको हकमा मध्य जुलाई (तदनुसार नेपाली विक्रम सम्वत् को श्रावण १ गतेबाट सुरु हुने)

(आ) भारतको हकमा अप्रील महिनाको १ गतेबाट सुरु हुने

२. एउटा संविदाकारी राष्ट्रले यो सम्झौताका प्रावधानहरू कुनै पनि बखत कार्यान्वयन गर्दा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस सम्झौतामा परिभाषित नगरिएको कुनै शब्दको अर्थ यो सम्झौता लागू हुने करहरूका सम्बन्धमा सो राष्ट्रको कानूनले परिभाषित गरे बमोजिम हुनेछ ।

धारा ४

बासिन्दा

१. यस सम्झौताको प्रयोजनको लागि “एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा” भन्नाले सो राष्ट्रको कानून अन्तर्गत निजको निवास, वसोवास, व्यवस्थापनको स्थान वा यस्तै प्रकृतिको अन्य कुनै शर्तको कारणबाट सो राष्ट्रमा कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएको कुनै व्यक्ति सम्झनुपर्छ र सो शब्दले सो राष्ट्र तथा त्यस्को कुनै राजनैतिक उपविभाजन वा स्थानीय निकाय समेतलाई जनाउनेछ । तर सो शब्दले सो राष्ट्रमा रहेको स्रोतबाट आर्जित आयको हकमा मात्र सो राष्ट्रमा कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएको कुनै व्यक्तिलाई जनाउनेछैन ।
२. प्रकरण १ को व्यवस्थाको कारणबाट कुनै व्यक्ति दुवै संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा भएमा निजको स्थिति देहाय बमोजिम निर्धारण गरिनेछ :-
 - (क) निज उसको स्थायी निवासस्थान उपलब्ध रहेको संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा मानिनेछ, यदि निजको दुवै संविदाकारी राष्ट्रहरूमा स्थायी निवासस्थान उपलब्ध रहेको छ भने निजको व्यक्तिगत र आर्थिक सम्बन्धहरू निकटमा रहेको (महत्वपूर्ण हितको केन्द्र) राष्ट्रको बासिन्दा मानिनेछ ।
 - (ख) यदि निजको महत्वपूर्ण हितको केन्द्र रहेको संविदाकारी राष्ट्र कुन हो भन्ने निर्धारण गर्न नसकिने भएमा वा कुनै पनि संविदाकारी राष्ट्रमा निजको स्थायी निवासस्थान नभएमा निजको आभ्यासिक वासस्थान जुन संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको छ सो राष्ट्रको बासिन्दा मानिनेछ ।
 - (ग) यदि निजको दुवै संविदाकारी राष्ट्रमा वा तिनीहरू मध्ये कुनै एकमा आभ्यासिक वासस्थान भएमा निज जुन संविदाकारी राष्ट्रको नागरिक हो सो राष्ट्रको बासिन्दा मानिनेछ ।
 - (घ) कुनै व्यक्ति दुवै संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा भएको वा दुवै संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा नभएमा, तत् सम्बन्धी प्रश्न दुवै संविदाकारी राष्ट्रका सक्षम अधिकारीहरूले आपसी सम्झौताबाट समाधान गर्नेछन् ।
३. प्रकरण १ को कारणबाट कुनै प्राकृतिक व्यक्ति वाहेकको कुनै व्यक्ति दुवै संविदाकारी राष्ट्रहरूको बासिन्दा भएमा त्यस्तो व्यक्ति निजको प्रभावकारी व्यवस्थापनको स्थान रहेको राष्ट्रको मात्र बासिन्दा मानिनेछ । यदि त्यस्तो

प्रभावकारी व्यवस्थापनको स्थान निर्धारण गर्न नसकिएमा तत् सम्बन्धी प्रश्न दुवै संविदाकारी राष्ट्रका सक्षम अधिकारीहरूले आपसी सम्झौताबाट समाधान गर्नेछन्

धारा ५

स्थायी संस्थापन

१. यस सम्झौताको प्रयोजनका लागि “स्थायी संस्थापन” भन्नाले प्रतिष्ठानको व्यवसाय पूर्ण वा आंशिक रूपमा संचालन गरिने निश्चित स्थान सम्झनुपर्छ ।
२. “स्थायी संस्थापन” भन्ने शब्दले विशेषगरी देहायका कुराहरूलाई समेट्नेछ :-
 - (क) व्यवस्थापनको स्थान,
 - (ख) शाखा,
 - (ग) कार्यालय,
 - (घ) कारखाना,
 - (ङ) कार्यशाला,
 - (च) विक्री कक्ष,
 - (छ) अरुको लागि भण्डारण सुविधा प्रदान गरिने गोदाम घर ;
 - (ज) कृषि, वन, वृक्षारोपण वा सो संग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू संचालन गरिने फार्म वा वृक्षारोपण स्थल वा अन्य स्थान,
 - (झ) खानी, तेल वा ग्याँसको कुवा, खानी वा प्राकृतिक स्रोतहरूको उत्खनन, उपयोग वा अन्वेषण गर्ने स्थान ।
३. “स्थायी संस्थापन” भन्नाले यसै गरी निम्न लिखित कुराहरूलाई पनि समेट्दछ :
 - (क) कुनै भवन निर्माण वा आयोजना निर्माण, जडान वा संयोजन आयोजना, वा सो संग सम्बद्ध सुपरिवेक्षण वा परामर्शदातृ क्रियाकलापहरू १८३ दिन भन्दा बढीको अवधि वा अवधि भर निरन्तर रहेमा मात्र त्यस्तो स्थल, आयोजना वा क्रियाकलापहरू ;
 - (ख) कुनै एक संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले कुनै बाह्र महिनाको अवधिभित्र कूल ९० दिन भन्दा बढी अवधि वा अवधिहरूकोलागि अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा कामदार वा अन्य कर्मचारी मार्फत(उही वा सम्बन्ध आयोजनाहरूको लागि) निरन्तर प्रदान गरेको परामर्शदातृ सेवाहरू लगायतका सेवाहरूसंग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू ।

४. यस धाराका उपर्युक्त व्यवस्थाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि, “स्थायी संस्थापन” भन्ने शब्द भित्र निम्न लिखित कुराहरू परेको मानिने छैन :
- (क) प्रतिष्ठानको स्वामित्वमा रहेका वस्तु वा व्यापारिक सामानको भण्डारण, प्रदर्शन वा वितरणको प्रयोजनका लागि मात्र सुविधाहरूको प्रयोग;
 - (ख) भण्डारण, प्रदर्शन वा वितरणको प्रयोजनको लागि मात्र प्रतिष्ठानको स्वामित्वमा रहेका वस्तु वा व्यापारिक सामानको मौज्जातको अनुरक्षण;
 - (ग) कुनै अर्को प्रतिष्ठानबाट प्रशोधन गरिने प्रयोजनहरूका लागि मात्रै प्रतिष्ठानको स्वामित्वमा रहेका वस्तु वा व्यापारिक सामानको मौज्जातको अनुरक्षण;
 - (घ) प्रतिष्ठानको लागि वस्तु वा व्यापारिक सामान खरिद गर्ने वा जानकारी संकलन गर्ने प्रयोजनका लागि मात्रै व्यवसायको निश्चित स्थलको अनुरक्षण;
 - (ङ) प्रतिष्ठानको लागि प्रारम्भिक वा सहायक प्रकृतिका अन्य कुनै क्रियाकलाप संचालन गर्ने प्रयोजनका लागि मात्रै व्यवसायको निश्चित स्थलको अनुरक्षण;
 - (च) उप-प्रकरण (क) देखि (ङ) सम्म उल्लिखित क्रियाकलापहरूको कुनै संयोजनको लागि मात्रै व्यवसायको निश्चित स्थलको अनुरक्षण । तर यस संयोजनबाट उत्पन्न व्यवसायको निश्चित स्थलका समग्र क्रियाकलाप प्रारम्भिक वा सहायक प्रकृतिको हुनुपर्नेछ ।

५. प्रकरण १ र २ का व्यवस्थामा जुनसुकै कुरा उल्लेख गरिएको भएतापनि, प्रकरण ७ को व्यवस्था लागू हुने स्वतन्त्र हैसियतको एजेन्ट बाहेकको कुनै व्यक्तिले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको कुनै प्रतिष्ठानको तर्फबाट काम गरिरहेको भएमा, त्यस्तो प्रतिष्ठानको लागि त्यस्तो व्यक्तिले गर्ने कुनैपनि क्रियाकलापका लागि पहिले उल्लिखित संविदाकारी राष्ट्रमा स्थायी संस्थापन रहेको मानिनेछ, यदि त्यस्तो व्यक्ति,-

- (क) एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा सो प्रतिष्ठानको नाममा करारहरू सम्पन्न गर्ने अख्तियारी राख्दछ र त्यस्तो अख्तियारी आभ्यासिक रूपमा प्रयोग गर्ने गर्छ भने त्यस्तो व्यक्तिका क्रियाकलापहरू प्रकरण ४ मा उल्लेख गरिएका क्रियाकलापहरूको हदसम्म सीमित नभएमा, जुन व्यवसायको निश्चित स्थल

मार्फत प्रयोग गरिएको व्यवसायको निश्चित स्थल अन्तरगत स्थायी संस्थापन बनाउने भएमा, वा

(ख) त्यस्तो अख्तियारी नभएतापनि पहिले उल्लेख भएको राष्ट्रमा वस्तु वा व्यापारिक मालको भण्डारण आभ्यासिक रूपमा गर्दछ, जसबाट निज नियमित रूपमा सो प्रतिष्ठानका तर्फबाट वस्तु वा व्यापारिक माल नियमित रूपमा उपलब्ध गराउछ, वा

(ग) पहिले उल्लेख भएको राष्ट्रमा सम्पूर्ण रूपमा वा अधिकांश रूपमा प्रतिष्ठान स्वयंका तर्फबाट आभ्यासिक रूपमा आदेशहरू प्राप्त गर्दछ ।

६. यस धाराका उपर्युक्त व्यवस्थाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि, एउटा संविदाकारी राष्ट्रको कुनै बीमा प्रतिष्ठानले प्रकरण ७ को परिभाषा भित्रको स्वतन्त्र हैसियत राख्ने एजेन्ट नहुने कुनै व्यक्ति मार्फत अर्को राष्ट्रको इलाकामा बीमाको किस्ता संकलन गर्छ वा त्यहां स्थित जोखिमहरूको बीमा गराउंछ भने सो बीमा प्रतिष्ठानलाई पुनर्बीमाको सम्बन्धमा बाहेक उसको अर्को राष्ट्रमा स्थायी संस्थापन भएको मानिनेछ ।

७. कुनै प्रतिष्ठानले कुनै संविदाकारी राष्ट्रमा दलाल, साधारण कमिशन एजेन्ट वा स्वतन्त्र हैसियत राख्ने अन्य कुनै एजेन्ट मार्फत सो राष्ट्रमा व्यवसाय गरेको कारणले मात्रै सो प्रतिष्ठानको सो संविदाकारी राष्ट्रमा स्थायी संस्थापन भएको मानिने छैन, तर त्यस्ता व्यक्तिहरूले आफ्नो दिनानुदिन सामान्य व्यवसाय गरिरहेको हुनुपर्नेछ । तर यदि त्यस्तो एजेन्टका क्रियाकलापहरू पूरै वा अधिकांशतः पूरै त्यो प्रतिष्ठानको तर्फबाट समर्पित छन् भने यस प्रकरणको अर्थ भित्र त्यस्तो व्यक्तिलाई एजेन्टको रूपमा मानिने छैन ।

८. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भएको कुनै कम्पनीले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भएको कुनै कम्पनीलाई नियन्त्रण गर्छ वा सो कम्पनीबाट नियन्त्रित छ वा सो अर्को राष्ट्रमा व्यवसाय (स्थायी संस्थापन मार्फत वा अन्य किसिमबाट) गर्छ भन्ने तथ्य स्वयंले ती कुनै कम्पनीलाई अर्को कम्पनीको स्थायी संस्थापन बनाउने छैन ।

धारा ६

अचल सम्पत्तिबाट हुने आय

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दाले अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित अचल सम्पत्ति (कृषि वा वनबाट प्राप्त आय समेत) बाट आर्जन गरेको आयमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. “अचल सम्पत्ति” को अर्थ विवादित सम्पत्ति जुन संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको छ सो राष्ट्रको कानून बमोजिम हुनेछ । सो शब्दले कुनै पनि अवस्थामा अचल सम्पत्तिका अंगका रूपमा रहेका सम्पत्ति, कृषि र वनमा प्रयोग गरिएका पशुधन र उपकरण, भू-सम्पत्ति सम्बन्धी सामान्य कानूनका व्यवस्थाहरु लागू हुने अधिकारहरु, अचल सम्पत्तिको भोग चलन, खनिज भण्डारहरु, स्रोतहरु र अन्य प्राकृतिक स्रोतहरुको काम वापतको प्रतिफल परिवर्तनीय वा निश्चित भुक्तानीको अधिकार वा सोमा काम गर्ने अधिकार समेत जनाउँनेछ । पानी जहाज, डुंगा र हवाइजहाजलाई अचल सम्पत्ति मानिने छैन ।
३. प्रकरण १ का व्यवस्थाहरु अचल सम्पत्तिको प्रत्यक्ष प्रयोग, भाडामा लगाइएको वा अन्य कुनै रूपको प्रयोगबाट आर्जित आयमा लागू हुनेछन् ।
४. प्रकरण १ र ३ का व्यवस्थाहरु कुनै प्रतिष्ठानको अचल सम्पत्तिबाट आर्जित आयमा र स्वतन्त्र वैयक्तिक सेवाहरुको सञ्चालनका लागि प्रयोग गरिएको अचल सम्पत्तिबाट आर्जित आयमा समेत लागू हुनेछन् ।

धारा ७

व्यापार मुनाफा

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको कुनै प्रतिष्ठानले अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित स्थायी संस्थापनको माध्यमबाट सो अर्को राष्ट्रमा व्यवसाय नगरेसम्म सो प्रतिष्ठानको मुनाफामा सो राष्ट्रमा मात्र कर लगाइनेछ । सो प्रतिष्ठानले माथि उल्लेख गरिए बमोजिम व्यवसाय गरेकोमा, प्रतिष्ठानको मुनाफामा सो स्थायी संस्थापनका हकमा लागू हुने जति मात्र अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. प्रकरण ३ का व्यवस्थाहरुको अधीनमा रही, एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानले अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित स्थायी संस्थापनको माध्यमद्वारा सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा व्यवसाय सञ्चालन गरेमा, प्रत्येक संविदाकारी राष्ट्रमा त्यस्तो

स्थायी संस्थापन उही वा उस्तै अवस्थाहरु अन्तरगत उही वा उस्तै क्रियाकलापहरुमा संलग्न र जुन प्रतिष्ठानको स्थायी संस्थापन हो पूर्णतः स्वतन्त्र रूपले कार्य गर्ने प्रतिष्ठान भए सो प्रतिष्ठानले आर्जन गर्न सक्ने अपेक्षित मुनाफालाई सो स्थायी संस्थापनको कारोवारबाट भएको मुनाफा मानिनेछ ।

३. कुनै स्थायी संस्थापनको मुनाफा निर्धारण गर्दा त्यस्तो स्थायी संस्थापन रहेको देशमा वा अन्यत्र भएको भएपनि सो को कार्यकारी तथा सामान्य प्रशासनिक खर्चहरु सहित त्यस्तो स्थायी संस्थापनको कारोवारको प्रयोजनको लागि भएका सबै खर्चहरु कट्टा गर्न स्वीकृति दिइनेछ ।

तथापि (वास्तविक खर्चहरु सोधभर्ना गरेकोमा बाहेक) स्थायी संस्थापनद्वारा उद्यमको आफ्नो प्रमुख कार्यालय वा अन्य कार्यालयलाई प्याटेन्ट वा कुनै अधिकार प्रयोग गरे वापतको रोयल्टी, शुल्क वा यस्तै प्रकारको अन्य भुक्तानीहरु अथवा कमिशनको रूपमा व्यवस्थापनको निमित्त कुनै खास सेवा प्रदान गरे वापत अथवा वैकिंग उद्यमको लागि बाहेक स्थायी संस्थापनले सापटी लिएको रुपैयांको व्याज वापत तिरेको रकमहरु भने खर्च वापत कट्टा गर्न दिइने छैन । यसैगरी (वास्तविक खर्चहरु सोधभर्ना गरेकोमा बाहेक) स्थायी संस्थापनद्वारा उद्यमको आफ्नो प्रमुख कार्यालय वा अन्य कार्यालयहरुलाई प्याटेन्ट वा कुनै अधिकार प्रयोग गरे वापतको रोयल्टी, शुल्क वा यस्तै प्रकारको अन्य भुक्तानीहरु अथवा कमिशनको रूपमा व्यवस्थापनको निमित्त कुनै खास सेवा प्रदान गरे वापत अथवा वैकिंग उद्यमको सम्बन्धमा बाहेक स्थायी संस्थापनले उद्यमको प्रमुख कार्यालय वा यसका अन्य कार्यालयहरुबाट लिएको ऋणमा तिरेको व्याज रकमहरु खर्च लेखेपनि संस्थापनको मुनाफा निर्धारण गर्दा मान्यता दिइने छैन ।

४. कुनै संविदाकारी राष्ट्रमा संस्थापनको कूल आय र मुनाफामा उद्योगको सम्पूर्ण आयहरुलाई कुनै प्रतिशत अनुपातको आधारमा वा कुनै स्थायी संस्थापनको निमित्त यसका विभिन्न क्षेत्रगत आधारमा भएको अनुपातिक आय र मुनाफाको प्रतिशत निश्चित गर्ने व्यवस्था रहेको अवस्थामा यस धाराको उपधारा २ को कुनै पनि व्यवस्थाले त्यस संविदाकारी राष्ट्रको यस्तो प्रचलित विभाजन अनुपातको आधारमा

- मुनाफा निर्धारण गर्ने कामलाई बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन, तर यस्तो अनुपात छुट्याउने पद्धतिको नतिजा यस धारामा निहित सिद्धान्तहरु अनुरूपको हुनेछ ।
५. कुनै स्थायी संस्थापनद्वारा प्रतिष्ठानका लागि गरेको वस्तु वा व्यापारिक सामानको खरिद मात्रको कारणले सो स्थायी संस्थापनमा कुनै मुनाफा भएको ठहऱ्याइने छैन ।
 ६. माथि उल्लिखित उपधाराहरुको उद्देश्यका लागि स्थायी संस्थापनको मुनाफा निर्धारण उचित तथा पर्याप्त कारणले अन्यथा हुनेमा बाहेक प्रत्येक वर्ष उही तरिकाबाट गरिनेछ ।
 ७. मुनाफामा समावेश आयका कलमहरु जुन यस सम्झौताको अन्य धाराहरु बमोजिम छुट्टै रूपमा हेरिने हुन्छ, त्यस्ता धाराका व्यवस्थाहरुलाई यस धाराका व्यवस्थाहरुले कुनै असर पार्ने छैनन् ।

धारा ८

पानीजहाज ढुवानी तथा हवाई यातायात

१. अन्तर्राष्ट्रिय परिवहनमा पानीजहाज वा वायुयानको सञ्चालनबाट भएको मुनाफामा त्यो संविदाकारी राष्ट्रमा मात्र कर लाग्नेछ ।
२. अन्य संविदाकारी राष्ट्र भित्र मात्र कण्टेनर प्रयोग हुनमा बाहेक कुनै संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा रहेको ढुवानी संबन्धी प्रतिष्ठानले अन्तर्राष्ट्रिय परिवहनमा वस्तु वा व्यापारिक मालको ढुवानी, जुन यसको पानी जहाज वा वायुयानको सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय परिवहनमा थप वा पूरक रूपमा प्रयोग हुने कण्टेनर (ट्रेलर र कण्टेनरको ढुवानीको निमित्त आवश्यक पर्ने अन्य उपकरण समेत) को प्रयोग वा मर्मत गरेर वा भाडामा दिएर आर्जन गरेको मुनाफामा त्यो संविदाकारी राष्ट्रमा मात्र कर लाग्नेछ ।
३. यस धाराको प्रयोजनका लागि अन्तर्राष्ट्रिय परिवहनमा पानी जहाज वा वायुयानको सञ्चालनमा प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको लगानीमा लाग्ने ब्याजलाई यदि सो ब्याज त्यस्तो व्यवसाय सञ्चालनको निमित्त अभिन्न रूपमा रहेको र त्यस्तो ब्याजका संबन्धमा धारा ११ को व्यवस्था लागू नभएको भएमा त्यस्तो पानी जहाज वा वायुयानको सञ्चालनबाट प्राप्त लाभको रूपमा लिईनेछ ।
४. माथि उल्लिखित प्रकरणका व्यवस्थाहरु कोष (पुल), संयुक्त व्यवसाय वा अन्तर्राष्ट्रिय सञ्चालन निकायसँगको सहभागिताबाट आर्जन गरेको मुनाफामा पनि लागू हुनेछन् ।

धारा ९

सम्बद्ध प्रतिष्ठानहरु

१. यदि :-

- (क) एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको व्यवस्थापन, नियन्त्रण वा पूँजीमा प्रत्येक्ष वा अप्रत्येक्ष रूपले भाग लिन्छ, वा
- (ख) तिनै व्यक्तिहरुले एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको र अर्को संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको व्यवस्थापन, नियन्त्रण र पूँजीमा प्रत्येक्ष वा अप्रत्येक्ष रूपले भाग लिन्छन् र उपर्युक्त मध्ये कुनै अवस्थामा उक्त दुई प्रतिष्ठानहरु बीच तिनीहरुका व्यापारिक वा वित्तीय सम्बन्धहरुमा भएका वा लगाइएका शर्तहरु जुन त्यस्ता दुई स्वतन्त्र प्रतिष्ठानहरु बीच भएका भन्दा भिन्न हुन्छन् भने त्यस्तो स्थितिमा उक्त शर्तहरु वाहेक कुनै एक प्रतिष्ठानलाई आर्जित हुन गएको तर ती शर्तहरुको कारणले त्यसरी प्राप्त नभएको मुनाफा सो प्रतिष्ठानको मुनाफामा समावेश गरी तदनुसार कर लगाउन सकिनेछ ।

२. कुनै संविदाकारी राष्ट्रले सो राष्ट्रको प्रतिष्ठानको मुनाफा समावेश गरी सोही बमोजिम कर लगाएकोमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानलाई जुन मुनाफामा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाइएको छ सो मुनाफा र त्यसरी समावेश गरिएको मुनाफा यदि ती दुई प्रतिष्ठानहरु बीच तय गरिएको शर्तहरु स्वतन्त्र प्रतिष्ठानहरु बीच गरिने जस्तै भएमा पहिला उल्लिखित राष्ट्रको प्रतिष्ठानले आर्जित गरेको मुनाफा मानी त्यस्तो अर्को राष्ट्रले ती मुनाफाहरुमा लगाइएको करमा उचित समायोजन गर्न सक्नेछ । त्यस्तो समायोजनको तय गरिदा यस सम्झौताका अन्य व्यवस्थाहरुलाई उचित ध्यान दिइनेछ र आवश्यकता अनुसार संविदाकारी राष्ट्रहरुका सक्षम अधिकारीहरुले एक आपसमा परामर्श गर्नेछन् ।

धारा १०

लाभांश

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा रहेको कम्पनीले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दालाई भुक्तानी गरेको लाभांशमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।

२. तर यसप्रकारको लाभांशमा लाभांश वितरण गर्ने वासिन्दा कम्पनी भएको त्यस्तो संविदाकारी देशमा त्यस देशको कानून अनुसार कर लगाउन सकिनेछ । तर लाभांश प्राप्त गर्ने वाला लाभांशको मालिक हो भने यसप्रकार लगाइने करको रकम निम्न लेखिए भन्दा बढी हुनेछैन:
- (क) लाभांश प्राप्त गर्ने कम्पनीले लाभांश वितरण गर्ने कम्पनीमा कम्तीमा १० प्रतिशत शेयर लगानी गरेको भए कुल लाभांशको ५ प्रतिशत,
- (ख) अन्य कुराहरुमा कुल लाभांशको १० प्रतिशत ।
- यो दफाले लाभांश वितरण गर्ने कम्पनीको आयमा कर लगाउन कुनै बाधा पार्नेछैन ।
३. यस धारामा प्रयुक्त “लाभांश” भन्नाले शेयरहरु वा अन्य अधिकारबाट प्राप्त ऋण दावी बाहेकको आय, मुनाफामा समावेश एवं अन्य कर्पोरेट अधिकारबाट प्राप्त आय, जसलाई वितरण गर्ने कम्पनी जुन राष्ट्रको वासिन्दा हो सो राष्ट्रको कानूनद्वारा शेयरबाट प्राप्त आय उपर गरिने व्यवहार समानको करको अधिनमा छन्, सम्भन्धुपर्छ ।
४. लाभांशको लाभसम्बद्ध मालिक एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भई लाभांश भुक्तानी गर्ने कम्पनी वासिन्दा भएको अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापन मार्फत सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित निश्चित स्थानबाट सो अर्को राष्ट्रमा स्वतन्त्र व्यक्तिगत सेवाहरु सम्पन्न गर्दा र जुन धारणको सम्बन्धमा लाभांशहरुको भुक्तानी गरिन्छ, सो धारण त्यस्तो स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थानसंग प्रभावकारी रूपले जोडिएको छ भने प्रकरण १ र २ का व्यवस्थाहरु लागू हुने छैनन् । यस्तो अवस्थामा अवस्था अनुसार धारा ७ वा धारा १४ का व्यवस्थाहरु लागू हुनेछन् ।
५. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा कम्पनीले अर्को संविदाकारी राष्ट्रबाट मुनाफा वा आय प्राप्त गरेकोमा, जहांसम्म सो अर्को राष्ट्रको वासिन्दालाई त्यस्ता लाभांशहरु भुक्तानी गरिन्छन् वा जुन धारणको सम्बन्धमा लाभांशहरुको भुक्तानी गरिन्छ, सो धारण सो अर्को राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थलसंग प्रभावकारी रूपले जोडिएको छ भने सो अवस्थामा बाहेक सो अर्को राष्ट्रले सो कम्पनीबाट भुक्तान गरिएका लाभांशहरुमा कर लगाउन सक्ने छैन न त भुक्तान गरिएका

लाभांश वा वितरण नगरिएका मुनाफामा त्यस्तो अर्को राष्ट्रमा उत्पन्न मुनाफा वा आय समावेश भएको छ भने पनि, सो कम्पनीको वितरण नगरिएको मुनाफालाई सो कम्पनीको वितरण नगरिएको मुनाफामा लाग्ने गरेको अधिनमानै राख्नेछ ।

धारा ११

व्याज

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा आर्जन गरिएको र अर्को संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दालाई भुक्तानी गरिएको व्याजमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. तथापि, त्यस्तो व्याज आर्जन गरिएको संविदाकारी राष्ट्रमा पनि त्यस्तो व्याजमा सो राष्ट्रको कानून अनुसार कर लगाउन सकिनेछ, तर सो व्याजको लाभसम्बद्ध मालिक अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा हो भने त्यसरी लगाईएको कर व्याजको कूल रकमको १० (दश) प्रतिशत भन्दा बढी हुनेछैन ।
३. प्रकरण २ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको भए तापनि एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा आर्जन गरिएको व्याज देहायका निकायहरूले प्राप्त गरेको र स्वामित्व धारण गरेको भएमा कर छुट दिइनेछ ।
 - (क) १ नेपालको हकमा नेपाल राष्ट्र बैंक,
२. भारतको हकमा रिजर्भ बैंक अफ इण्डिया,
 - (ख) त्यस्तो अर्को संविदाकारी राष्ट्रको सरकार, राजनैतिक उपविभाजन वा स्थानीय निकाय,
 - (ग) संविदाकारी राष्ट्रका सक्षम अधिकारीले समय समयमा पत्रहरूको आदान प्रदान मार्फत सहमति जनाएका अन्य संस्थाहरू ।
४. यस धारामा प्रयुक्त “व्याज” भन्नाले बन्धकीबाट सुरक्षित गरिएको वा नगरिएको तथा ऋणीको मुनाफामा हिस्सा राख्ने अधिकार रहेको वा नरहेको जे भएपनि हरेक किसिमका ऋणदावीबाट आर्जित आय र खासगरी सरकारी सुरक्षण तमसुकका ऋणपत्रहरूसंग सम्बद्ध प्रिमियम र पुरस्कार सरकारी सुरक्षणबाट प्राप्त वण्ड र तमसुक वा ऋणपत्रहरूबाट प्राप्त आय सम्भन्तु पर्छ । भुक्तानी विलम्ब भए वापत लागेको जरिवानालाई यस धाराको प्रयोजनको लागि व्याजको रूपमा लिइने छैन ।

५. व्याजको लाभसम्बद्ध मालिक एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भई व्याज भुक्तानी गर्ने कम्पनी वासिन्दा भएको अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित स्थायी संस्थापन मार्फत सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित निश्चित स्थानबाट सो अर्को राष्ट्रमा स्वतन्त्र व्यक्तिगत सेवाहरु सम्पन्न गर्छ र जुन ऋणदावीको सम्बन्धमा लाभांशहरुको भुक्तानी गरिन्छ, सो ऋणदावी त्यस्तो स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थानसंग प्रभावकारी रूपले जोडिएको छ भने प्रकरण १ र २ का व्यवस्थाहरु लागू हुनेछैनन् । यस्तो अवस्थामा अवस्थानुसार धारा ७ वा धारा १४ का व्यवस्थाहरु लागू हुनेछन् ।
६. व्याज भुक्तानी गर्ने व्यक्ति एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भएमा व्याज आर्जन भएको मानिनेछ । तर व्याज तिर्ने व्यक्ति एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भए वा नभए जे भएपनि एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थल रहेको छ, जसको सम्बन्धमा ऋण लिइन्छ, र सो वापत व्याज बुझाइन्छ, र त्यस्तो व्याज स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थलबाट व्यहोरिन्छ भने, त्यस्तो व्याज स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थल अवस्थित राष्ट्रमा आर्जन गरिएको मानिनेछ ।
७. भुक्तानीकर्ता तथा लाभ सम्बद्ध मालिक बीच वा ती दुबै तथा कुनै अन्य व्यक्ति बीचको विशेष सम्बन्धको कारणले व्याजको रकम, जुन ऋणदावीको लागि भुक्तानी गरिन्छ, सो ऋणदावीलाई ध्यानमा राखेर, त्यस्तो सम्बन्ध नभएको अवस्थामा भुक्तानीकर्ता र लाभ सम्बद्ध मालिक बीच सहमति हुन सक्ने रकम भन्दा बढी हुन्छ भने यस धाराका व्यवस्थाहरु उक्त पछिल्लो उल्लिखित रकममा लागू हुनेछन् । यस्तो अवस्थामा भुक्तानीको बढी भाग, यस सम्झौताका अन्य व्यवस्थाहरु तर्फ उचित ध्यान दिई, प्रत्येक संविदाकारी राष्ट्रको कानून अनुसार कर योग्य हुनेछ ।

धारा १२

रोयल्टी

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा आर्जन गरि अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दालाई भुक्तानी दिएको रोयल्टीहरुमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. तथापी, त्यस्ता रोयल्टी आर्जन गरिएको संविदाकारी राष्ट्रमा पनि रोयल्टीमा सो राष्ट्रको कानून बमोजिम कर लगाउन सकिनेछ, तर प्राप्तकर्ता रोयल्टीको लाभसम्बद्ध मालिक भएकोमा, त्यसरी लगाइएको कर रोयल्टीको कूल रकमको १५ (पन्ध्र) प्रतिशत भन्दा बढी हुनेछैन ।

३. यस धारामा प्रयुक्त “रोयल्टी” भन्ने शब्दले रेडियो वा टेलिभिजन प्रसारणका लागि चलचित्र फिल्म वा टेप लगायतका साहित्यिक, कलात्मक वा वैज्ञानिक कार्यहरूको कुनै पनि प्रतिलिपि अधिकार, कुनै पनि पेटेन्ट, ट्रेडमार्क, डिजाइन वा मोडेल, योजना, गोप्य सूत्र वा प्रक्रियाको प्रयोग गरे वापत वा सो प्रयोग गर्ने अधिकार वापत वा औद्योगिक, व्यापारिक वा वैज्ञानिक उपकरणको प्रयोग गरे वापत वा सो प्रयोग गर्ने अधिकार वापत वा औद्योगिक, व्यापारिक वा वैज्ञानिक अनुभव सम्बन्धी जानकारी वापत प्राप्त गरिएको कुनै प्रकारको भुक्तानी सम्झनु पर्छ ।
४. यदि रोयल्टीको लाभसम्बद्ध मालिक एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भई अर्को संविदाकारी राष्ट्र, जहाँ रोयल्टी आर्जित हुन्छ, मा रहेको कुनै स्थायी संस्थापनको माध्यमबाट कारोवार सञ्चालन गर्दछ, अथवा सो अर्को राष्ट्रमा रहेको एउटा निश्चित स्थानबाट स्वतन्त्र वैयक्तिक सेवाहरू सम्पन्न गर्दछ र अधिकार वा सम्पत्ति, जसको सम्बन्धमा रोयल्टी भुक्तानी गरिन्छ, त्यस्तो स्थायी संस्थापन अथवा निश्चित स्थानसंग प्रभावकारी रूपमा सम्बन्धित छ भने, प्रकरण १ र २ का व्यवस्थाहरू लागू हुने छैनन् । त्यस्तो अवस्थामा धारा ७ वा १४ का व्यवस्थाहरू अवस्थानुसार लागू हुनेछन् ।
५. (क) कुनै संविदाकारी राष्ट्रमा रोयल्टी त्यस बखत आर्जन भएको मानिनेछ जब रोयल्टी भुक्तानीकर्ता राष्ट्रको सरकार आफैँ, कुनै स्थानीय निकाय अथवा त्यो देशको वासिन्दा हुन्छ । तर, जब रोयल्टी भुक्तानी गर्ने व्यक्ति त्यो संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भई वा नभई एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा कुनै स्थायी संस्थापन अथवा निश्चित स्थान, जसको सम्बन्धमा रोयल्टी भुक्तानी गर्ने दायित्व उत्पन्न भएको थियो, र त्यस्तो स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थानबाट त्यस्ता रोयल्टी व्यहोरिन्छ भने, त्यस्तो रोयल्टी स्थायी संस्थापन अथवा निश्चित स्थान रहेको संविदाकारी राष्ट्रमा उत्पन्न भएको मानिनेछ ।
- (ख) जहाँ उपप्रकरण (क) अन्तर्गत एउटा कुनै संविदाकारी राष्ट्रमा रोयल्टी आर्जन भएको छैन र कुनै संविदाकारी राष्ट्रमा अधिकार वा संपत्तिको प्रयोग गरे वापत रोयल्टी सम्बन्धित देखिएको भएमा त्यसै देशमा रोयल्टी आर्जन भएको मानिने छ ।
६. रोयल्टी भुक्तानी गर्ने तथा प्राप्त गर्नेहरू बीच अथवा ती दुबै थरी र अन्य व्यक्तिहरू बीच विशेष सम्बन्ध भएको कारणले रोयल्टीको रकम प्रयोगको अधिकार वा सूचना

वापत तिर्नुपर्ने कुरालाई हृदयंगम गर्दै रोयल्टी भुक्तानी गर्ने तथा प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरु बीच त्यस्तो विशेष सम्बन्ध नभएको अवस्थामा मञ्जूर गरिने रकम भन्दा बढी हुन गएको अवस्थामा यो धाराका प्रावधानहरु पछिल्लो रकमको सम्बन्धमा मात्र लागू हुनेछन् । यस अवस्थामा, त्यस्तो बढी रकममा अन्य धाराका व्यवस्थाहरुलाई मध्ये नजर राख्दै प्रत्येक संविदाकारी राष्ट्रको कानून अनुसार कर लगाइनेछ ।

धारा १३

पूँजीगत लाभ

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले धारा ६ बमोजिमको तथा अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित अचल सम्पत्तिको बेचबिखनबाट प्राप्त गरेको लाभमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापनको व्यापारिक सम्पत्ति हिस्साको रूपमा रहेको चल सम्पत्तिको वा स्वतन्त्र वैयक्तिक सेवाहरु सञ्चालन गर्ने प्रयोजनका लागि एउटा संविदाकारी राष्ट्रको नागरिकलाई अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा उपलब्ध निश्चित स्थलसंग सम्बन्धित चल सम्पत्तिको बेचबिखनबाट प्राप्त लाभहरु एवं त्यस्तो स्थायी संस्थापन (एकल वा सम्पूर्ण प्रतिष्ठान सहित) को वा त्यस्तो निश्चित स्थलको बेचबिखनबाट प्राप्त त्यस्ता लाभहरु समेतमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
३. अन्तर्राष्ट्रिय परिवहनमा संचालित पानीजहाज वा वायुयानको वा त्यस्ता पानीजहाज वा वायुयानको सञ्चालनसंग सम्बन्धित चल सम्पत्तिको बेचबिखनबाट प्राप्त लाभमा सो प्रतिष्ठानको प्रधान कार्यालय वा प्रभावकारी व्यवस्थापन जुन संविदाकारी राष्ट्रमा छ, सोही राष्ट्रमा मात्र कर लगाइनेछ ।
४. कम्पनी, जसको सम्पत्तिमा मूलतः प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित अचल सम्पत्ति समावेश छ, को पूँजीगत स्टकको शेयरहरुको बेचबिखनबाट प्राप्त लाभमा सो राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
५. प्रकरण ४ मा उल्लेख गरिएको बाहेक एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भएको कुनै कम्पनी ले शेयरहरुको बेच बिखनबाट प्राप्त लाभमा त्यही राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।

६. प्रकरणहरु १, २, ३, ४ तथा ५ बमोजिमका सम्पत्ति बाहेक अन्य सम्पत्तिको बेचबिखनबाट प्राप्त लाभहरु बेचबिखनकर्ता जुन संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा हो सो राष्ट्रमा मात्र कर योग्य हुनेछन् ।

धारा १४

स्वतन्त्र वैयक्तिक सेवाहरु

१. पेशागत सेवाहरु वा स्वतन्त्र प्रकृतिका त्यस्तै अन्य क्रियाकलापहरुका सम्बन्धमा एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा व्यक्तिबाट आर्जित आयमा, देहायका अवस्थाहरु मध्ये कुनै एक अवस्थामा बाहेक सो राष्ट्रमा मात्र कर लाग्न सक्नेछ । तर निम्न लिखित अवस्थामा अर्को राष्ट्रमा पनि कर लाग्न सक्नेछ :
- (क) निजका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने प्रयोजनका लागि अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा निजलाई निश्चित स्थल नियमित रुपमा उपलब्ध छ भने त्यस्तो निश्चित स्थल संग सम्बन्धित आयमा मात्र त्यही अर्को राष्ट्रमा कर लाग्न सक्नेछ, वा
- (ख) कुनै १२ (बाह्र) महिनाको अवधि भित्र कूल १८३ दिन वा सो भन्दा बढी दिनको अवधि वा अवधिहरुसम्म सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा निज उपस्थित छ भने त्यो अर्को राष्ट्रमा गरेको क्रियाकलापबाट आर्जित आयमा मात्र सोही अर्को राष्ट्रमा कर लाग्न सक्नेछ ।
२. “व्यावसायिक सेवाहरु” भन्नाले खासगरी स्वतन्त्र वैज्ञानिक, साहित्यिक, कलात्मक, शैक्षिक वा अध्यापन क्रियाकलापहरु एवं चिकित्सक, वकील, इन्जिनियर, वास्तुविद्, दन्त चिकित्सक र लेखापालका स्वतन्त्र क्रियाकलापहरु समेत सम्भन्तुपर्छ ।

धारा १५

आश्रित वैयक्तिक सेवाहरु

१. धारा १६, १८, १९, २० र २१ का व्यवस्थाहरुको अधिनमा रही एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले रोजगारीको सम्बन्धमा प्राप्त गरेको तलब, ज्याला, वा यस्तै अन्य पारिश्रमिक सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रोजगारी नगरेसम्म सोही संविदाकारी राष्ट्रमा मात्र कर लगाइनेछ । यदि त्यसरी रोजगारी गरिएमा, सोबाट प्राप्त पारिश्रमिकमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।

२. प्रकरण १ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको भएतापनि, एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा गरिएको रोजगारीका सम्बन्धमा प्राप्त गरेको पारिश्रमिक देहायको अवस्थामा पहिलो उल्लेखित राष्ट्रमा मात्र करयोग्य हुनेछ, यदि :
- (क) प्राप्तकर्ता कुनै १२ (बाह्र) महिनाको अवधि भित्र जम्मा १८३ दिन भन्दा बढी नहुने गरी अर्को राष्ट्रमा निज उपस्थित छ.; र
- (ख) अर्को राष्ट्रको वासिन्दा नभएको कुनै रोजगारदाताबाट वा निजको तर्फबाट पारिश्रमिक भुक्तानी गरिएको छ.; र
- (ग) रोजगारदाताको अर्को राष्ट्रमा रहेको कुनै स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थानद्वारा पारिश्रमिक व्यहोरिदैन ।
३. यस धाराका उपर्युक्त व्यवस्थाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि, अन्तर्राष्ट्रिय यातायातमा सञ्चालित पानीजहाज वा हवाईजहाजमा गरिएको रोजगारीका सम्बन्धमा प्राप्त पारिश्रमिक सो राष्ट्रमा मात्र करयोग्य हुनेछ ।

धारा १६

सञ्चालकहरूको शुल्क

एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भएको कुनै कम्पनीको सञ्चालक समितिको सदस्यको हैसियतले प्राप्त गरेको सञ्चालकको शुल्क र त्यस्तै अन्य भुक्तानीहरूमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।

धारा १७

कलाकार र खेलाडीहरू

१. धारा १४ र १५ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको भएतापनि एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा व्यक्तिले नाट्यशाला, चलचित्र, रेडियो वा टेलिभिजन कलाकार वा संगीतकार वा खेलाडी जस्तै प्रमोदकको हैसियतमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा व्यक्तिगत क्रियाकलापहरू गरी आर्जन गरेको आयमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. एउटा प्रमोदक वा खेलाडीले आफ्नो सो हैसियतमा गरेको व्यक्तिगत क्रियाकलापहरूको सम्बन्धमा आर्जित आय प्रमोदक वा खेलाडी स्वयंलाई प्राप्त नभई अर्को व्यक्तिलाई प्राप्त हुने भएमा धारा ७, १४ र १५ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको

भएतापनि, सो आयमा जुन संविदाकारी राष्ट्रमा प्रमोदक वा खेलाडीका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिन्छन् सो राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।

३. यस धाराको प्रकरण १ र २ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको भएतापनि, दुबै संविदाकारी राष्ट्रहरुका सरकारहरु बीच सांस्कृतिक आदान प्रदानको विशेष कार्यक्रम अन्तरगत अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा गरिएका क्रियाकलापहरुबाट एउटा संविदाकारी राष्ट्रका नागरिक, प्रमोदक वा खेलाडीहरुबाट आर्जित आयमा सो अर्को राष्ट्रमा कर छुट दिइनेछ ।

धारा १८

निवृत्तिभरण

धारा १९ को प्रकरण २ को अधीनमा रही कुनै संविदाकारी राष्ट्रको कुनै बासिन्दालाई निजको विगतको रोजगारीको प्रतिफल स्वरुप भुक्तानी गरिएका निवृत्तिभरण र अन्य त्यस्तै पारिश्रमिक सो राष्ट्रमा मात्रै करयोग्य हुनेछन् ।

धारा १९

सरकारी सेवा

१. (क) एउटा संविदाकारी राष्ट्र वा त्यसको राजनैतिक भुभाग वा स्थानीय निकायले सो राष्ट्र, प्रदेश वा निकायलाई प्रदान गरिएको सेवाको सम्बन्धमा कुनै व्यक्तिलाई भुक्तानी गरेको निवृत्तिभरण वाहेकको तलव, ज्याला तथा त्यस्तै पारिश्रमिक सोही राष्ट्रमा मात्र कर योग्य हुनेछ ।
- (ख) तर त्यस्तो सेवा अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा प्रदान गरिएको हो तथा सो व्यक्ति सो अर्को राष्ट्रको बासिन्दा हो जो :
- १) सो अर्को राष्ट्रको नागरिक हो, वा
- २) सो सेवा उपलब्ध गराउने प्रयोजनको लागि मात्रै सो अर्को राष्ट्रको बासिन्दा भएको थिएन भने
- त्यस्तो तलव, ज्याला तथा त्यस्तै पारिश्रमिक सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा मात्रै कर योग्य हुनेछ ।
- २ (क) एउटा संविदाकारी राष्ट्र वा त्यसको राजनैतिक भुभाग वा स्थानीय निकायलाई उपलब्ध गराइएको सेवाको सम्बन्धमा कुनै व्यक्तिलाई सो राष्ट्र वा प्रदेश वा निकायबाट भुक्तानी गरिएको वा सो राष्ट्र वा प्रदेश वा

निकायबाट सृजना गरिएको कोषबाट भुक्तानी गरिएको कुनै निवृत्तिभरण सो राष्ट्रमा मात्र कर योग्य हुनेछ ।

(ख) तर सो व्यक्ति अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा वा नागरिक भएमा त्यस्तो निवृत्तिभरण सो अर्को राष्ट्रमा मात्रै कर योग्य हुनेछ ।

३. एउटा संविदाकारी राष्ट्र वा त्यसको राजनैतिक भुभाग वा स्थानीय निकायले सञ्चालन गरेको व्यवसायको सम्बन्धमा उपलब्ध गराइएको सेवाको लागि दिइएको तलव, ज्याला तथा यस्तै पारिश्रमिक एवं निवृत्तिभरणका हकमा धारा १५, १६, १७ र १८ का व्यवस्थाहरू लागू हुनेछन् ।

धारा २०

प्राध्यापक, अध्यापक र अनुसन्धानकर्ताहरू

१. कुनै प्राध्यापक, अध्यापक र अनुसन्धानकर्ताको, जो कुनै विश्वविद्यालय, महाविद्यालय, विद्यालय वा अनुमोदित संस्थामा अध्यापन वा अनुसन्धान कार्यको प्रयोजनलाई वा दुवै कार्यको प्रयोजनलाई अर्को संविदाकारी देश अथवा त्यो अर्को संविदाकारी देशमा कुनै विश्वविद्यालय, महाविद्यालय, विद्यालय वा अनुमोदित संस्थाको नियन्त्रणमा दोस्रो देशमा भ्रमण गर्नु भन्दा अघि मात्र संविदाकारी देशमध्ये कुनै एक संविदाकारी देशको निवासी छ वा थियो, यस्तो अध्यापन वा अनुसन्धान कार्य वापत प्राप्त गरेको कुनै पनि पारिश्रमिकमा त्यो दोस्रो संविदाकारी देशमा पुगेको बढीमा दुई वर्षको लागि कर छुट हुनेछ ।
२. यो धारा कुनै अनुसन्धान कार्य जो कुनै खास व्यक्ति वा व्यक्तिहरूको व्यक्तिगत लाभको लागि गरिने अनुसन्धानबाट प्राप्त आयमा लागू हुनेछैन ।
३. यो धारा को प्रयोजनको लागि कुनै व्यक्तिलाई एक संविदाकारी देशको वासिन्दा मान्दा त्यस्तो व्यक्ति अर्को संविदाकारी देशमा भ्रमण गर्नु अघि पहिलो संविदाकारी देशको आय वर्षको प्रयोजनको लागि वासिन्दा भएको वा भर्खरै वितेको आय वर्षमा त्यस देशको वासिन्दा भएको हुनुपर्नेछ ।
४. यो उपधाराको प्रयोजनको लागि “अनुमोदित संस्था” भन्नाले संविदाकारी देशको अख्तियार प्राप्त अधिकारीबाट स्वीकृति प्राप्त संस्था हुनेछ ।

धारा २१

विद्यार्थीहरु

१. कुनै विद्यार्थी जो, अर्को संविदाकारी राष्ट्रको भ्रमण गर्नु भन्दा तत्काल पहिले कुनै एक संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा छ वा थियो तथा जो आफ्नो शिक्षा वा तालिमको प्रयोजनको लागि मात्र अर्को संविदाकारी देशमा उपस्थित छ, अर्को संविदाकारी देशमा निम्नलिखित रकममा कर छुट पाउनेछः
 - (क) उसको भरणपोषण शिक्षा वा तालिमको प्रयोजनलाई त्यस देशबाहिर रहेको व्यक्तिले दिएको रकम तथा,
 - (ख) अन्य संविदाकारी राष्ट्रमा निजले गरेको रोजगारी वाट प्राप्त हुने पारिश्रमिक यदि यस्तो रोजगारी उसको अध्ययन वा तालिमसंग प्रत्यक्ष सम्बन्ध रहेको भएमा,
२. यो धारा बमोजिमको सुविधा चालू अध्ययन वा तालिम पूरा गर्न उचित हुने वा परम्परागत रूपमा आवश्यक पर्न सक्ने अवधि सम्म मात्र थप हुने छ । तर कुनैपनि अवस्थामा कुनै पनि व्यक्तिलाई शिक्षा वा तालिमको प्रयोजनको लागि निजको प्रथम आगमन मितिवाट लगातार ६ वर्ष भन्दा बढी यस धारा बमोजिमको सुविधा त्यो अर्को राष्ट्रमा प्राप्त हुने छैन ।

धारा २२

अन्य आय

१. यस सम्झौताका माथि उल्लेखित धाराहरुमा व्यवस्था नगरिएका, जहांसुकै उत्पन्न भएका एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा वा आयका कलमहरु सो राष्ट्रमा करयोग्य हुनेछन् ।
२. यदि धारा ६ को उपधारा २ मा परिभाषित अचल सम्पत्तिको आय वाहेक अरु आय प्राप्त गर्ने व्यक्ति, एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भई अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापनको माध्यमवाट सो राष्ट्रमा कारोवार सञ्चालन गर्दछ भने अथवा अर्को राष्ट्रमा रहेको निश्चित स्थानवाट स्वतन्त्र वैयक्तिक सेवाहरु प्रदान गर्दछ भने र यस्तो निश्चित स्थान वा स्थायी संस्थापनसंग घनिष्ट रूपले सम्बन्धित अधिकार वा सम्पत्तिसंग सम्बन्धित आय भुक्तान गर्दछ भने त्यस्तो आयमा उपधारा १ को व्यवस्थाहरु लागू हुने छैनन् । यस्तो परिस्थितिमा अवस्था अनुसार धारा ७ र धारा १४ का व्यवस्थाहरु लागू हुनेछन् ।

३. प्रकरण १ र २ का व्यवस्थाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस सम्झौताका उपर्युक्त धाराहरूमा नसमेटिएका एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाको आयका कलमहरू अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा आर्जित भएमा सोही अर्को राष्ट्रमा पनि कर लाग्न सक्नेछ ।

धारा २३

द्वैध कराधान निवारणका तरीकाहरू

१. यस सम्झौतामा अन्यथा व्यवस्था गरिएकोमा बाहेक दुवै संविदाकारी राष्ट्रमा बहाल रहेका कानूनहरू आ-आफ्ना संविदाकारी राष्ट्रमा आयको कर व्यवस्थामा लागू भइनै रहनेछन् । यदि कुनै आय दुवै संविदाकारी राष्ट्रमा करयोग्य भएमा यस धारा बमोजिम मुक्ति दिइनेछ ।

२. द्वैध कराधानबाट देहाय बमोजिम मुक्ति दिइनेछ ।

(क) नेपालको हकमा :-

(अ) यस सम्झौताको व्यवस्था बमोजिम नेपालमा कर लाग्न सक्ने आय प्राप्त गर्ने नेपालको वासिन्दालाई निजले भारतमा तिर्ने कर बराबर त्यस्तो कर छुट रकम नेपालले छुट दिनेछ ।

तथापी, त्यस्तो छुट कर कट्टी गर्नु अघि गरिएको कर गणनाको अंश भन्दा बढि हुने छैन, जुन अवस्था अनुसार त्यस्तो आयमा नेपालमा पनि कर लाग्न सक्ने भनि तोकिएको हुन्छ ।

(आ) यस सम्झौताको व्यवस्था बमोजिम नेपालका कुनै वासिन्दाले प्राप्त गरेको आयमा नेपालमा कर छुट दिइएको भएतापनि त्यस्तो वासिन्दाको बाँकी हुन आउने आयमा कारको गणना गर्दा कार छुट दिइएको आयलाई समेत नेपालले विचार गर्नेछ ।

(ख) भारतको हकमा :-

(अ) यस सम्झौताको व्यवस्था बमोजिम भारतमा कर लाग्न सक्ने आय प्राप्त गर्ने भारतको वासिन्दालाई निजले नेपालमा तिर्ने कर बराबर त्यस्तो कर छुट रकम भारतले छुट दिनेछ ।

तथापी, त्यस्तो छुट कर कट्टी गर्नु अधि गरिएको कर गणनाको अंश भन्दा बढि हुने छैन , जुन अवस्था अनुसार त्यस्तो आयमा भारतमा पनि कर लाग्न सक्ने भनि तोकिएको हुन्छ ।

(आ) यस सम्झौताको व्यवस्था बमोजिम भारतको कुनै वासिन्दाले प्राप्त गरेको आयमा भारतमा कर छुट दिइएको भएतापनि त्यस्तो वासिन्दाको बांकी हुन आउने आयमा कारको गणना गर्दा कार छुट दिइएको आयलाई समेत नेपालले विचार गर्नेछ ।

२. कुनै संविदाकारी राष्ट्रमा कर कट्टी (क्रेडिट) प्रयोजनको लागि अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा तिरेको कर तथा सो राष्ट्रले कर सुविधा दिने कानूनी प्रावधान अन्तर्गत घटाएको तथा छुट दिएको रकम सो राष्ट्रको करमा समावेश भए सरह मानिनेछ ।

धारा २४

सम-व्यवहार

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रका नागरिक उपर अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा समान परिस्थितिहरूमा सो अर्को राष्ट्रका नागरिकहरू उपर लागू हुने वा लागू गर्न सकिने कराधान व्यवस्था वा तत्सम्बन्धी शर्तहरू भन्दा भिन्न वा बढी भारपूर्ण हुनेगरी खासगरी निवासका संबन्धमा कुनै कराधान व्यवस्था वा तत्सम्बन्धी कुनै शर्तहरू लागू गरिने छैनन् । धारा १ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यो व्यवस्था एउटा वा दुवै संविदाकारी राष्ट्रका वासिन्दा नभएका व्यक्तिहरूलाई समेत लागू हुनेछ ।
२. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापन उपर लगाइने कर त्यस्तै क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिरहेका सो अर्को राष्ट्रका प्रतिष्ठानहरू उपर लगाइने कर भन्दा कम सुविधाजनक हुनेगरी सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाइने छैन । एउटा संविदाकारी राष्ट्रले आफ्ना वासिन्दाहरूलाई नागरिक हैसियत वा पारिवारिक जिम्मेवारीको आधारमा कराधान प्रयोजनका लागि उपलब्ध गराउने कुनै व्यक्तिगत भत्ता, सहूलियत वा कटौति सो संविदाकारी राष्ट्रका वासिन्दाहरूलाई उपलब्ध गराउन अर्को संविदाकारी राष्ट्रलाई बाध्य गराउने गरी प्रस्तुत व्यवस्थाको व्याख्या गरिनेछैन । यस व्यवस्थालाई अर्को संविदाकारी राष्ट्रको कम्पनीको रूपमा रहेको स्थायी संस्थापनले आर्जन गर्ने लाभमा पहिले उल्लिखित

- राज्यमा लगाएको करभन्दा बढी हुने गरी कर लगाउन रोक्ने वा धारा ७ को प्रकरण ३ को व्यवस्थासँग बाझिने गरी कर लगाउन सक्ने भनी व्याख्या गरिने छैन ।
३. एक संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठान जस्को पूँजी पूर्णतः वा आंशिक रूपमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रका एक वा एक भन्दा बढी बासिन्दाहरूले प्रत्येक्ष वा अप्रत्येक्ष रूपमा स्वामित्व वा नियन्त्रणमा राखेका छन् भने त्यस्तो प्रतिष्ठान उपर यस्तै परिस्थितिहरूमा प्रथम उल्लिखित संविदाकारी राष्ट्रमा रहेका प्रतिष्ठानहरू उपर लागू रहेका वा लागू गर्न सकिने कराधान व्यवस्था वा तत्सम्बन्धी शर्तहरू भन्दा भिन्न वा बढी भारपूर्ण कुनै कराधान व्यवस्था वा शर्तहरू सो प्रथम उल्लिखित राष्ट्रमा लगाइने छैन ।
४. धारा ९ को प्रकरण १, धारा ११ को प्रकरण ७ वा धारा १२ को प्रकरण ६ का व्यवस्थाहरू लागू हुने अवस्थामा बाहेक एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दालाई भुक्तानी गरेको व्याज, रोयल्टी र अन्य भुक्तानीहरू त्यस्तो प्रतिष्ठानको करयोग्य मुनाफा निर्धारण गर्ने प्रयोजनका लागि तिनीहरू प्रथम उल्लिखित राष्ट्रको बासिन्दालाई भुक्तानी दिए सरह अवस्थाहरू अन्तर्गत कर कट्टा गर्न योग्य हुनेछन् ।
५. यस सम्झौताले समेटेका करहरूका संबन्धमा यस धाराका व्यवस्थाहरू लागू हुनेछन् ।

धारा २५

पारस्परिक सम्झौताको कार्यविधि

१. कुनै व्यक्तिले एउटा वा दुवै संविदाकारी राष्ट्रहरूका कामकारवाईको फलस्वरूप निजको लागि सम्झौताका व्यवस्थाहरू अनुकूल नभएको कराधान लागेको वा लाग्नेछ भन्ने ठानेमा निजले ती राष्ट्रहरूका घरेलु कानूनहरूमा जुनसुकै उपचारहरूको व्यवस्था गरिएको भए तापनि आफू जुन संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा हो सो राष्ट्रको सक्षम अधिकारी समक्ष वा निजको मुद्दा धारा २४ को प्रकरण १ अन्तर्गत पर्ने भएमा निज जुन संविदाकारी राष्ट्रको नागरिक हो, सो राष्ट्रको सक्षम अधिकारी समक्ष आफ्नो मुद्दा पेश गर्न सक्नेछ । यस सम्झौताका व्यवस्थाहरू अनुकूल नभएको कराधान परी कारवाईको पहिलो सूचनाको मितिले दुई वर्ष भित्र त्यस्तो मुद्दा दायर गर्नुपर्नेछ ।

२. सक्षम अधिकारीलाई सो उजुरी न्यायोचित लागेमा र आफू स्वयं सन्तोषजनक समाधानमा पुग्न असमर्थ भएमा सो सक्षम अधिकारीले यस सम्झौता अनुकूल नभएको कराधान मुक्ति गराउने उद्देश्यले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको सक्षम अधिकारीसँग आपसी सम्झौताबाट सो विवादको समाधान गर्न प्रयत्न गर्नेछ । संविदाकारी राष्ट्रका राष्ट्रिय कानूनमा जुनसुकै समय सीमा उल्लेख भएतापनि सम्पन्न भएको कुनै सम्झौतालाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
३. संविदाकारी राष्ट्रहरूका सक्षम अधिकारीहरूले यस सम्झौताको व्याख्या वा प्रयोगका सम्बन्धमा उत्पन्न कुनै पनि वाधा अड्काउ वा शंकाहरू तिनीहरू स्वयं वा तिनीहरूका प्रतिनिधीहरू समावेश रहेका संयुक्त आयोगको माध्यम लगायतका आपसी सम्झौताबाट सामाधान गर्न प्रयत्न गर्नेछन् । तिनीहरूले यस सम्झौतामा व्यवस्था नभएका द्वैध कराधानको निवारणको लागि परस्पर परामर्श समेत गर्न सक्नेछन् ।
४. उपर्युक्त प्रकरणहरूको अर्थमा सम्झौतामा पुग्ने उद्देश्यका लागि संविदाकारी राष्ट्रहरूका सक्षम अधिकारीहरूले एक अर्कासँग सिधा सञ्चार सम्पर्क राख्न सक्नेछन् । यस धारामा व्यवस्था भएको आपसी सम्झौता कार्यान्वयन गर्नको लागि आवश्यक पर्ने द्विपक्षीय कार्यविधि, शर्तहरू तथा तौर तरिका सक्षम अधिकारीहरूले आपसी परामर्शद्वारा विकास गर्नेछन् ।

धारा २६

सूचनाको आदान प्रदान

१. संविदाकारी राष्ट्रहरूका सक्षम अधिकारीहरूले यस सम्झौताका व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन वा कराधान सम्बन्धी व्यवस्था यस सम्झौताको प्रतिकूल नहुनेगरी यस सम्झौताका व्यवस्थाहरू वा यसले समेटेका हरेक प्रकार र विवरणका कर जुन राजनैतिक उपविभाजन वा स्थानीय अधिकारीहरूको तर्फबाट लगाइएको हुन्छ, सँग सम्बन्धित घरेलु कानूनका व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन गर्न र विशेषगरी त्यस्ता करहरूको अपचलन वा छल निरोध गर्न आवश्यक पर्ने भनी पूर्वानुमान गर्न सकिने कागजात वा तिनका प्रमाणित प्रतिलिपी लगायतका सूचना आदान प्रदान गर्नेछन् । सूचनाको आदान प्रदानलाई धारा १ र २ ले रोक लगाएको छैन ।

२. एउटा संविदाकारी राष्ट्रले प्रकरण १ अन्तर्गत प्राप्त गरेको कुनै सूचनालाई सो राष्ट्रको घरेलु कानून अन्तर्गत प्राप्त सूचना सरह समान तवरबाट गोप्य रूपमा व्यवहार गर्नेछ, तर यदि सूचना हस्तान्तरण गर्ने राष्ट्रमा मूल रूपमा नै त्यस्तो सूचना गोप्य मानिएको भए यस सम्झौताबाट समेटिएका करहरूको निर्धारण वा संकलन, तत्सम्बन्धी कार्यान्वयन वा अभियोजन वा प्रकरण १ मा उल्लिखित करहरूका सम्बन्धमा पुनरावेदनको निर्धारणसँग सम्बन्धित व्यक्ति वा निकायहरू (अदालत र प्रशासकीय निकायहरू समेत) समक्ष मात्र प्रकट गरिनेछ । त्यस्ता व्यक्ति वा अधिकारीहरूले त्यस्तो प्रयोजनको लागि मात्र सो सूचना प्रयोग गर्नेछन् । उनीहरूले त्यस्ता सूचनाहरू अदालतको सार्वजनिक कारवाई वा न्यायिक निर्णयमा प्रकट गर्न सक्नेछन् ।

माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि दुवै पक्ष राज्यबाट प्राप्त सूचना यदि दुवै देशको कानून बमोजिम अन्य प्रयोजनका लागि उपयोग गर्न सकिने भएमा र सूचना उपलब्ध गराउने पक्ष राज्यको सक्षम निकायले त्यस्तो उपयोगलाई अनुमति दिएमा त्यस्तो सूचना अन्य प्रयोजनको लागि पनि उपयोग गर्न सकिनेछ ।

३. प्रकरण १ र २ का व्यवस्थाहरूलाई कुनै पनि अवस्थामा संविदाकारी राष्ट्र उपर देहायको कार्य गर्ने दायित्व सिर्जना गर्ने गरी व्याख्या गरिने छैन ।

- (क) सो संविदाकारी राष्ट्र वा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको कानूनी र प्रशासनिक प्रचलनबाट विचलित हुने गरी प्रशासनिक उपायहरू अपनाउने,
- (ख) सो संविदाकारी राष्ट्र वा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको कानून अन्तर्गत वा प्रशासनको सामान्य क्रममा प्राप्त गर्न नसकिने सूचना उपलब्ध गराउने,
- (ग) कुनै व्यापार, व्यवसाय, औद्योगिक, व्यापारिक वा पेशागत गोप्यता वा व्यापारिक प्रक्रिया वा सूचना, जस्को प्रकटीकरण सार्वजनिक नीति (सार्वजनिक हित) को विपरीत हुनेछ, को प्रकटीकरण गर्ने सूचना उपलब्ध गराउने ।

४. यदि यस धारा अनुसार कुनै पक्ष राज्यवाट सूचना माग भएमा अर्को पक्ष राज्यले त्यस्तो सूचना आफ्नो कर सम्बन्धी प्रयोजनका लागि आवश्यक नभए पनि आफ्नो सूचना संकलन गर्ने संयन्त्रको प्रयोग गर्न वा माग गरिएको सूचना प्राप्त गर्नु पर्नेछ । अधिल्लो वाक्यमा उल्लिखित दायित्व अनुच्छेद ३ मा उल्लिखित सीमाहरूका अधीनमा रही पूरा गर्न पर्नेछ तर त्यस्ता सूचनामा कुनै घरेलु चासो नभएको कारणले कुनै पक्ष राज्यले त्यस्तो सूचना उपलब्ध गराउन अस्वीकार गर्ने गरी ती सीमाहरूलाई मान्यता दिएको भनी कुनै अवस्थामा पनि व्याख्या गरिने छैन । माग गरिएको सूचना कुनै बैंक वा वित्तीय संस्था, मनोनित संस्था वा कुनै प्रतिनिधिको रूपमा वा वित्तीय क्षमतामा काम गरिरहेको व्यक्तिसंग रहेको वा त्यस्तो सूचना कुनै व्यक्तिको स्वामित्व सम्बन्धी स्वार्थसंग सम्बन्धित रहेको कारणले मात्र त्यस्तो सूचना उपलब्ध गराउन अस्वीकार गर्ने गरी कुनै अवस्थामा पनि अनुच्छेद ३ का व्यवस्थालाई व्याख्य गरिने छैन ।
५. कुनै पनि अवस्थामा अनुच्छेद ३ को व्यवस्थाहरू पक्ष राष्ट्र आफैले सूचना उपलब्ध गराउन कम गर्न अनुमति दिएको भनी व्याख्य गरिने छैन । किन कि सूचनाहरू बैंकद्वारा, अन्य आर्थिक संस्था, मनोनित वा संस्थाका कार्यकारी व्यक्ति अथवा हकवालाको क्षमता वा आधिकारिक क्षमता अथवा यो व्यक्तिको स्वामित्व रुची संग सम्बन्धित हुन्छ ।

धारा २७

कर संकलनमा सहयोग

१. संविदाकारी राष्ट्रहरूले राजश्वका दावीको संकलनमा एक अर्कालाई सहयोग पुर्याउने छन । यस्तो सहयोगलाई धारा १ र २ ले नियन्त्रित गर्नेछैनन् । संविदाकारी राष्ट्रका सक्षम अधिकारीहरूले यस धाराको प्रयोगको तरिकाका वारेमा पारस्परिक सम्झौतावाट टुङ्गो लगाउने छन् ।
२. यस धारामा प्रयोग भएको “राजश्वको दावी” भन्नाले संविदाकारी राष्ट्रको तर्फवाट लगाइएको वा तिनीहरूको राजनीतिक उपविभाजन वा स्थानीय निकायले लगाएको कुनैपनि प्रकार र विवरणको कर जुन यस सम्झौता र संविदाकारी राष्ट्रहरू पक्ष

रहेको कुनैपनि लिखतको प्रतिकुल छैन, लाई र त्यस्तो रकमसँग संबन्धित व्याज, प्रशासकीय जरिवाना वा असुली लागत समेतलाई सम्भन्नु पर्दछ ।

३. जब एक संविदाकारी राष्ट्रको राजश्व दावी सो देशको कानून बमोजिम कार्यान्वयन गर्न सकिने खालको छ र सो दावी त्यस्तो कुनै व्यक्तिले व्यहोर्नु पर्नेछ जसले सो देशको कानून बमोजिम त्यस वखत सो दावीको संकलन रोक्न सक्दैन भने त्यस्तो दावी सो राष्ट्रको सक्षम अधिकारीको अनुरोधमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको सक्षम अधिकारीद्वारा संकलनको प्रयोजनको लागि स्वीकार गरिनेछ । त्यस्तो राजश्वको दावी आफ्नै देशको कर संकलनमा लागू हुने कानूनका व्यवस्था बमोजिम आफ्नै देशको राजश्वको दावी सरह त्यस्तो अर्को राष्ट्रले संकलन गर्नेछ ।
४. जब एक संविदाकारी राष्ट्रको राजश्व दावी त्यस्तो प्रकारको छ, जसको संबन्धमा सो राष्ट्रको कानून बमोजिम त्यो राष्ट्रले संरक्षणका उपायहरू गरी संकलन गर्नसक्ने खालको छ, त्यस्तो राजश्वको दावी त्यस्तो राष्ट्रको सक्षम निकायको अनुरोधमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको सक्षम अधिकारीद्वारा संरक्षणका उपायहरू गर्ने प्रयोजनको लागि स्वीकार गरिनेछ । त्यस्तो अर्को संविदाकारी राष्ट्रले ती संरक्षणका उपायहरू प्रयोगमा ल्याइदाका वखत त्यो राजश्वको दावी पहिले उल्लिखित राज्यमा कार्यान्वयन नहुने प्रकारको थियो वा सो दावीको संकलन रोक्न सक्ने अधिकार भएको व्यक्तिले त्यस्तो दावी बुझाउनु पर्ने थियो भने पनि त्यो राजश्वको दावीका संबन्धमा संरक्षणका उपायहरू अवलम्बन गर्नेछ ।
५. प्रकरण ३ र ४ मा जुनसुकै कुरा उल्लेख भएतापनि प्रकरण ३ र ४ को प्रयोजनका लागि एक संविदाकारी राष्ट्रले स्वीकार गरेको राजश्व दावीलाई सो राष्ट्रमा कुनै समय सीमाका अधीनमा राखिने छैन वा सो राजश्व दावीको प्रकृतिको कारणले सो राष्ट्रको कानून बमोजिम प्राथमिकतामा राखिने छैन । यसका अतिरिक्त प्रकरण ३ र ४ को प्रयोजनका लागि एक संविदाकारी राष्ट्रले स्वीकार गरेको राजश्व दावीलाई सो राष्ट्रमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको कानून बमोजिम प्राथमिकतामा राखिने छैन ।
६. कुनै संविदाकारी राष्ट्रको राजश्व दावीको अस्तित्व, मान्यता र रकमको संबन्धी कार्यविधि सो राष्ट्रको अदालत वा प्रशासनिक निकाय समक्ष मात्र पेश गर्नु पर्नेछ । यस धारामा लेखिएको कुनैपनि कुरालाई त्यस्तो कार्यविधि अर्को संविदाकारी राष्ट्रको

अदालत वा प्रशासनिक निकायले हेर्न पाउने गरी कुनै अधिकार सिर्जना गरेको वा उपलब्ध गराएको मानिने छैन ।

७. कुनै संविदाकारी राष्ट्रले प्रकरण ३ वा ४ बमोजिम कुनैपनि समयमा अनुरोध गरेपछि र अर्को संविदाकारी राष्ट्रले संबन्धित राजश्वको दावी संकलन गरी पहिले उल्लिखित राष्ट्रमा पठाउनुभन्दा अघि संबन्धित राजश्वको दावी देहायका अवस्थामा त्यस्तो दावीका रूपमा रहने छैन:

(क) प्रकरण ३ अन्तर्गतको अनुरोधको हकमा जव पहिले उल्लिखित राष्ट्रको राजश्व दावी सो देशको कानून बमोजिम कार्यान्वयन गर्न सकिने खालको छ र सो दावी त्यस्तो कुनै व्यक्तिले व्यहोर्नु पर्नेछ जसले सो देशको कानून बमोजिम त्यस वखत सो दावीको संकलन रोक्न सक्दैन भने त्यस्तो दावी, वा

(ख) प्रकरण ४ अन्तर्गतको अनुरोधको हकमा पहिले उल्लिखित राष्ट्रको राजश्व दावी सो देशको कानून बमोजिम संकलनको सुनिश्चितताका लागि संरक्षणका उपायहरू अवलम्बन गर्न सकिने भएमा पहिले उल्लिखित राष्ट्रको सक्षम अधिकारीले अर्को राष्ट्रको सक्षम अधिकारीलाई छिटो गरी कुराको सूचना दिनेछ र अर्को राष्ट्रको इच्छा बमोजिम पहिले उल्लिखित राष्ट्रले त्यस्तो अनुरोध रोक्नेछ वा फिर्ता गर्नेछ ।

८. यस धाराको व्यवस्थालाई कुनैपनि अवस्थामा कुनै पक्ष राष्ट्रमाथि देहाय बमोजिमको दायित्व सुम्पेको भनी व्याख्या गरिने छैन:

(क) त्यो राष्ट्र वा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको कानून र प्रशासनिक व्यवहारभन्दा फरक किसिमले प्रशासनिक कारवाही गर्ने,

(ख) सार्वजनिक नीतिका विरुद्ध हुने गरी कुनै कारवाही गर्ने,

(ग) यदि अर्को संविदाकारी राष्ट्रले कानून र प्रशासनिक व्यवहार अनुरूप अवस्था अनुसार संकलन वा संरक्षणका संबन्धमा सवै उपयुक्त उपायहरू नगरेको अवस्थामा सहयोग उपलब्ध गराउने,

(घ) यदि अर्को संविदाकारी राष्ट्रले प्राप्त गर्ने लाभका तुलनामा सो राष्ट्रले बहन गर्नुपर्ने प्रशासनिक बोझ स्पष्ट रूपमा नै असमानुपातिक रहेको अवस्थामा पनि सहयोग उपलब्ध गराउने ।

धारा २८

सुविधाको सीमा

यस सम्झौतावाट फाइदा लिने मुख्य उद्देश्यवाट वा सम्झौताको फाइदा समेत लिने उद्देश्यवाट गतिविधीहरु संचालन भएको पाईएमा यस सम्झौता बमोजिमका फाइदा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले पाउने छैन । असल व्यापारिक क्रियाकलाप नभएको कानूनी निकायलाई यस धाराका व्यवस्थाले समेटेको छ ।

धारा २९

कूटनैतिक नियोगका सदस्यहरु तथा कन्सुलर पदहरु

यस सम्झौतामा उल्लिखित कुनै पनि कुराले अन्तराष्ट्रिय कानूनका सामान्य नियमहरु र विशेष सम्झौताका व्यवस्थाहरु अन्तर्गत कूटनीतिक नियोगका सदस्य वा कन्सुलर पदका वित्तीय सुविधाहरुमा असर पार्ने छैन ।

धारा ३०

लागू हुने समय

- १ प्रत्येक संविदाकारी राष्ट्रले यो सम्झौतालाई प्रभावकारी पार्नका लागि आ-आफ्नो कानून अनुसार पुऱ्याउनु पर्ने कार्यविधिहरु पूरा भएपछि एक अर्कालाई सोको सूचना प्रदान गर्नेछन् ।
- २ प्रकरण १ बमोजिमको पछिल्लो सूचना प्राप्त गरेका मितिदेखि यो सम्झौता लागू हुनेछ ।
- ३ यस सम्झौताका व्यवस्थाहरु देहाय बमोजिम प्रभावकारी हुनेछन् : -
 - (क) नेपालमा सूचना गरिएको सालपछिको अर्को नेपाली आर्थिक वर्ष शुरु हुने दिन मध्य जुलाई (तदनुसार वि सं को श्रावण १ गते) वा सो पछिको पहिलो दिन देखिका आय वर्ष शुरु भएपछिका आयका हकमा ।
 - (ख) भारतमा सूचना गरिएको सालपछिको अर्को अप्रिलको एक तारिखपछि देखि वा आय प्राप्त हुने कुनै अघिल्लो आय वर्ष शुरु भएपछि प्राप्त हुने आयका हकमा,
- ४ अनुच्छेद ३ को व्यवस्था बमोजिम यस सम्झौताको प्रावधानहरु लागू भएपछि गणतन्त्र भारत सरकार र श्री ५ को सरकार, नेपाल बीच आयकर सम्बन्धमा दोहोरो

कर मुक्ति तथा वित्तिय छली रोकथाम विषयमा ८ जनवरी १९८७ मा काठमाडौंमा हस्ताक्षर भएको संझौताको प्रभावकारीता अन्त्य हुनेछ । तर यो संझौता लागू हुनु अघि शुरु भएका काम कारवाहीका हकमा आयकर ऐन सम्बन्धमा दोहोरो कर मुक्ती तथा वित्तिय छली विषयमा ८ जनवरी १९८७ मा काठमाडौंमा हस्ताक्षर भएको संझौता बमोजिम हुनेछ ।

धारा ३१

समाप्ति

यो सम्झौता कुनै पक्ष राष्ट्रले समाप्त नगरे सम्म लागू रहनेछ । कुनै पनि पक्ष राष्ट्रले यो सम्झौता लागू भएको मितिले ५ वर्ष समाप्त भएपछि कम्तीमा ६ महिना अघि कूटनैतिक माध्यमबाट समाप्तको लिखित सूचना दिएर यस सम्झौतालाई समाप्त गर्न सक्नेछन । यस्तो स्थितिमा सम्झौता देहाय बमोजिम भई निष्प्रभावि हुनेछ :-

- (क) नेपालमा, आय प्राप्त गरेको कुनै आर्थिक वर्ष वा मध्य जुलाई पछि (श्रावण १ गते) पछिको वर्षमा जुन वर्षमा समाप्तको सूचना दिइएको छ ।
- (ख) भारतमा, जुन वर्षमा सूचना दिइएको छ त्यो वर्ष भन्दा अघिल्लो वर्षको पहिलो अप्रिलपछि प्रारम्भ हुने वर्ष जुन वर्षमा त्यस्तो समाप्तको सूचना दिइएको छ ।

देहायबमोजिमका साक्षीहरुको रोहवरमा विधिवत् अधिकार प्राप्त गरेका तल हस्ताक्षर गर्ने हामीहरुले यो सम्झौतामा हस्ताक्षर गर्छौ ।

२०६८ साल मार्ग ११ गते काठमाडौंमा दुई दुई प्रतिका दरले नेपाली, हिन्दी र अंग्रेजी भाषाका तीनै प्रति समान रुपमा मान्य हुने गरी सम्झौता सम्पन्न भयो । व्याख्यामा मतभिन्नता आएमा अंग्रेजी प्रति मान्य हुनेछ ।

नेपाल सरकारको तर्फबाट

गणतन्त्र भारत सरकारको तर्फबाट

वर्षमान पुन
अर्थ मन्त्री
नेपाल सरकार

प्रणव मुखर्जी
अर्थमन्त्री
भारत सरकार

प्रोटोकल

नेपाल सरकार तथा गणतन्त्र भारत सरकार बीच आयमा लागने करहरुका सम्बन्धमा द्वैध कराधान मुक्ति तथा वित्तीय छल निरोधका लागि सम्पन्न सम्झौतामा आज हस्ताक्षर भएका वखतमा नै देहायका हस्ताक्षरकर्ताहरु देहाय बमोजिमका व्यवस्थाहरु गर्न सहमत भएका छन् र यो व्यवस्था उल्लिखित सम्झौताको अभिन्न अंग हुनेछ ।

१ यो समझदारी भएको छ कि कुनै पनि संविदाकारी राष्ट्रको राष्ट्रिय कानून अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाका लागि यो सम्झौताको व्यवस्था भन्दा बढी हितकारी भएमा त्यस्तो वासिन्दाका लागि बढी हितकारी भएको हदसम्म उक्त पहिलो उल्लिखित राष्ट्रको राष्ट्रिय कानूनका प्रावधानहरु लागू हुनेछन् ।

२ धारा १२ रोयल्टीका सम्बन्धमा,
धारा १२ (रोयल्टीहरु) का सम्बन्धमा यदि नेपाल र तेस्रो राज्य बीच भएको कुनै सम्झौता, महासन्धि वा प्रोटोकल अर्न्तगत नेपालले यो सम्झौतामा रोयल्टीहरुका लागि व्यवस्था गरिएको दर वा क्षेत्र भन्दा कम दर वा बढी बन्देजयुक्त क्षेत्रमा रोयल्टीहरु माथिको स्रोतमा आफ्नो करारोपण सिमित गर्दछ भने सो सम्बद्ध नेपाल सम्झौता वा महासन्धि वा प्रोटोकल लागू भएको मितिदेखि त्यस्तो रोयल्टीहरु सम्बन्धी त्यस्तो सम्झौता वा महासन्धि वा प्रोटोकलमा व्यवस्था भए बमोजिमको समान दर वा क्षेत्र यो सम्झौतामा पनि लागू हुनेछ ।

देहाय बमोजिमका साक्षीहरुको रोहवरमा विधिवत् अधिकार प्राप्त गरेका तल हस्ताक्षर गर्ने हामीहरुले यो सम्झौतामा हस्ताक्षर गर्नु ।

२०६८ साल मार्ग ११ गते काठमाडौंमा दुई दुई प्रतिका दरले नेपाली, हिन्दी र अंग्रेजी भाषाका तीनै प्रति समान रुपमा मान्य हुने गरी सम्झौता सम्पन्न भयो । व्याख्यामा मतभिन्नता आएमा अंग्रेजी प्रति मान्य हुनेछ ।

नेपाल सरकारको तर्फबाट

गणतन्त्र भारत सरकारको तर्फबाट

बर्षमान पुन
अर्थ मन्त्री
नेपाल सरकार

प्रणव मुखर्जी
अर्थमन्त्री
भारत सरकार